

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Бистрицька Ірина Олександрівна

УДК 336.717.061(477)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО БАНКІВСЬКОГО
КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ І. О. Бистрицька

Керівник роботи
Стойко О. Я.
к. е. н., доцент

Житомир – 2019

АНОТАЦІЯ

Бистрицька І. О. Розвиток споживчого банківського кредитування в Україні. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Житомирський національний агроекологічний університет, 2019.

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти споживчого банківського кредитування. Теоретично обґрунтовано особливості споживчого кредитування. Виявлено проблеми розвитку споживчого банківського кредитування. Проаналізовано стан банківського кредитування фізичних осіб в Україні. Сформовано перспективи розвитку споживчого банківського кредитування в Україні.

Ключові слова: банківське кредитування, споживчий кредит, плата за кредит, обсяги кредитування, банківські установи.

SUMMARY

Bystritska I. O. Development of consumer bank lending in Ukraine. - Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». – Zhytomyr National Agroecological University, 2019.

The qualification work investigates theoretical, methodical and practical aspects of consumer bank lending. Consumer lending features are theoretically substantiated. Problems of development of consumer bank lending are revealed. The state of bank lending to individuals in Ukraine is analyzed. Prospects for the development of consumer bank lending in Ukraine have been formed.

Keywords: bank lending, consumer credit, loan payment, lending volumes, banking institutions.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ОСНОВІ ВИВЧЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ	8
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	16
Висновки до розділу 2	22
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	24
Висновки до розділу 3	30
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Актуальність теми та аналізостанніхдосліджень.Кредитування споживчих потреб населення займає важливе місце у соціально-економічному розвитку нашої країни. Споживче кредитування дає змогу задовольняти потреби населення у товарах довгострокового вжитку. А важливим чинником, який впливає на розвиток споживчого кредитування є розвиток діяльності комерційних банків щодо обслуговування приватних осіб. Проблеми, пов'язані із недосконалістю нормативної бази, що регламентує споживче кредитування, неповерненням кредитів, занадто високими процентними ставками та іншими негативними факторами обумовлюють актуальність дослідження.

Дослідженню проблеми споживчого кредитування присвячено багато праць науковців України:Алескерової Ю.В.,Блашук-Дев'яткіної Н.З., Бондар О.П., Бошоти Н.В., Великого Ю.М., Вудвуд В. В., Дзюбенко А.Д., Кіндрат Ю. І.,Корначук О.Ю., Коць О.О., Петик Л. О., Попової Е. М., Сухомлина М.О.,Юртина В.В., Ярошевич Н.Б. та ін. Однак завжди існує необхідність напрацювань щодо перспектив розвитку банківського споживчого кредитування.

Мета та завдання дослідження.Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування виявлення особливостей розвитку споживчого банківського кредитування в Україніта формування шляхів його удосконалення.

Відповідно до поставленої мети в кваліфікаційнійроботі було поставлено тавирішено такі завдання:

- обґрунтувати сутність споживчого кредитування;
- оцінити стан розвитку споживчого банківського кредитування в Україні;
- виявити проблеми розвитку споживчого банківського кредитування в Україні;

– запропонувати напрями удосконалення споживчого банківського кредитування.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процес організації споживчого банківського кредитування. Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів розвитку споживчого банківського кредитування в Україні.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі системного методу наукового пізнання економічних явищ і процесів, адаптованого щодо проблем розвитку споживчого банківського кредитування в Україні. Для характеристики сутності поняття «споживче банківське кредитування» використано *абстрактно-логічний метод*. Для економічного обґрунтування практичної значущості виявлених тенденцій використано *монографічний метод*. *Табличний та графічний методи* використано для наочного зображення показників рівня розвитку споживчого банківського кредитування. Методика *екстраполяції тренду* застосовувалася для планування рівня розвитку споживчого банківського кредитування в Україні.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Наукова новизна дослідження полягає у встановленні тенденцій розвитку споживчого банківського кредитування, що дало змогу окреслити можливості його удосконалення.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції за результатами дослідження можуть бути використані при формуванні фінансових оглядів ринку фінансових послуг та при розробці стратегії розвитку фінансового ринку України.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- «Аналіз банківського кредитування фізичних осіб в Україні» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Досвід споживчого банківського кредитування в зарубіжних країнах» оприлюдненій на міжнародній науково-практичній конференції з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту «Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (10-11 жовтня 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Перспективи розвитку банківського споживчого кредитування в Україні» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 29 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 5 таблиць та 5 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (41 найменування).

ВИСНОВКИ

1. Досліджено, що аналіз відсоткових ставок за споживчими кредитами у гривні та обсягів кредитування впродовж 2010-2018 рр. відображає поступове нарощення обох показників, що безумовно свідчить про ризикованість таких операцій. Поряд з цим, парні коефіцієнти кореляції за такими індикаторами як: обсяги споживчого кредитування, відсоткові ставки за кредитами та середньомісячний дохід свідчать про не залежність обсягів споживчих кредитів від розміру доходів населення та плати за кредит, що частково пояснюється недостовірністю інформації про доходи, оскільки частина з них є неофіційною, а частково – необґрунтованими вчинками позичальників, що є свідченням поведінкової економіки.

2. Визначено, що удосконалення споживчого банківського кредитування населення в Україні може бути здійснено за наступними напрямками: розвиток сумісних програм банків і торгових мереж; підвищення рівня кваліфікації та професійної етики співробітників банківських установ; удосконалення системи роботи банків з VIP-клієнтами в області споживчого кредитування; створення системи індивідуального обслуговування клієнтів; розповсюдження співробітництва з допомогою засобів масової інформації.

3. Доведено, що вітчизняні банки повинні націлитися на охоплення сегменту ринку з молодими позичальниками, оскільки саме вони в майбутньому стануть постійними клієнтами і забезпечать основну частину кредитних операцій. Наразі молоді позичальники вважають, що найважливішим фактором вибору кредитора є швидкість процесу кредитування. Це є головною можливістю для кредиторів диференціюватися, виходячи на ринок із зручним для користувачів рішенням, яке справді відповідає найвищим потребам споживачів.

4. Визначено напрями удосконалення системи споживчого кредитування: розвиток короткострокового кредитування позичальників під купівлю товарів народного споживання довгострокового користування;

вдосконалення банківських маркетингових стратегій для населення; розвиток бази кредитних історій банківського споживчого кредитування, яке б надавало об'єктивні відомості про сумлінних та несумлінних позичальників; розширення форм банківського споживчого кредитування; удосконалення законодавства в сфері банківського споживчого кредитування в частині внесення норми, що дозволяє ефективно стягувати борги за споживчими кредитами; впровадження сучасних підходів до оцінки платоспроможності потенційних індивідуальних позичальників з використанням математичних моделей; формування єдиного для комерційних банків чорного списку роздрібних позичальників-боржників; використання передового досвіду зарубіжних держав для удосконалення споживчого кредитування.

5. Запропоновано шляхи удосконалення процесу споживчого кредитування, яке має базуватися на формуванні перспективної стратегії. Серед її основних напрямів мають бути: удосконалення всіх аспектів кредитування фізичних осіб і оптимізації організаційної структури з метою забезпечення якісно нової системи управління банком; оптимізація кредитування фізичних осіб за рівнем видового ризику з урахуванням потенційної ефективності; збільшення об'єму і видів кредитування фізичних осіб з метою успішної реалізації концепції банку; залучення нових позичальників перш за все шляхом встановлення оптимальних кредитних ставок і умов кредитування; удосконалення методик оцінки фізичних осіб як потенційних власників кредитних карток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алескерова Ю. В., Дзюбенко А. Д. Особливості розвитку споживчого кредитування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27(2). С. 87-92.
2. Антонюк, О. І. Особливості розвитку споживчого кредитування в Україні. *Сучасні економічні системи: стан та перспективи розвитку: тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 16-17 травня 2016р.* Хмельницький: ХКТЕІ, 2016. С. 245-248.
3. Бистрицька І. О. Аналіз банківського кредитування фізичних осіб в Україні. *Фінансове забезпечення економіки: матеріали науково-практичної конференції, 30 травня 2019 р.* Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 22-27.
4. Бистрицька І. О. Досвід споживчого банківського кредитування в зарубіжних країнах. *Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту, 10-11 жовтня 2019 р.* Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 19-24.
5. Бистрицька І. О. Перспективи розвитку банківського споживчого кредитування в Україні. *Студентські наукові читання: 2019: матеріали студентської науково-практичної конференції, 20 листопада 2019 р.* Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 158-161.
6. Блащук-Дев'яткіна Н. З., Петик Л. О., Кіндрат Ю. І. Регулювання споживчого кредитування в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 11(2). С. 1073-1076.
7. Бондар О. П. Кредитування населення на споживчі потреби: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08. «Гроші, фінанси, кредит». Київ, 2007. 19 с.
8. Бошота Н. В., Юртин В. В. Проблеми і перспективи кредитування банками фізичних осіб в Україні. *Молодий вчений*, 2018. № 8(2). С. 382-385.
9. Бублик Л. Я. Сучасний стан споживчого ринку як передумова реалізації державної політики регулювання споживчого кредитування. *Економіка та держава*, 2017. №12. С. 120-123.

10. Великий Ю. М., Сухомлин М. О. Особливості споживчого кредитування банками фізичних осіб в Україні. *Причорноморські економічні студії*, 2018. Вип. 31. С. 148-152.

11. Вовчак О. Д., Антонюк О. І. Споживче кредитування в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку в умовах фінансово-економічної нестабільності. *Європейські перспективи*, 2016. №2. С. 148-157.

12. Вудвуд В. В., Попова Е. М. Сучасний стан споживчого кредитування в Україні. *Молодий вчений*, 2018. № 10(1). С. 311-314.

13. Доценко І. О. Сучасні тенденції розвитку банківського споживчого кредитування в Україні. *Економіка і суспільство*, 2018. №14. С. 792-798.

14. Дуброва Н. П.; Лепеха А. В. Теоретичні аспекти споживчого та іпотечного кредитування. *Молодий вчений*, 2017. № 1. С. 582-585.

15. Дубчак О. В. Актуальні проблеми підвищення ефективності споживчого кредитування. *Світ фінансів*. 2017. №4. С.47-52.

16. Звіт про фінансову стабільність. *Національний банк України* : веб-сайт. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85761675&cat_id=55838 (дата звернення: 25.11.2019).

17. Коваленко В. В. Управління ризиками споживчого банківського кредитування. *Word Science*, 2016. № 12 (16). Vol. 2. С. 21-25.

18. Костюк В. А., Сович І. В. Тенденції розвитку споживчого кредитування в Україні. *Гроші, фінанси і кредит*. 2016. Вип. 2. С. 283-287.

19. Коць О. О., Ярошевич Н. Б., Корначук О. Ю. Кредитування фізичних осіб в Україні: сучасний стан та заходи стимулювання. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*, 2018. № 7. С. 134-139.

20. Кудряшов С. В. Ризики споживчого кредитування та напрями їх обмеження. *Світ фінансів*, 2017. №1 (10). С. 153-158.

21. Лункіна Т. І., Вельховацька К. О. Методи управління ризиками споживчого кредитування. *Молодий вчений*, 2015. №2 (2). С. 157-160.

22. Матвеева Н. В., Никитюк І. І. Удосконалення нових форм споживчого кредитування. *Наука й економіка*, 2016. Вип. 2. С. 49-53.
23. Міщенко В. І., Науменкова С. В., Шаповал О. А. Сек'юритизація споживчих кредитів. *Актуальні проблеми економіки*, 2016. №12. С. 311-321.
24. Міжнародне бюро кредитних історій: веб-сайт. URL : <https://credithistory.com.ua/ru/home/kreditoram/o-kompanii> (дата звернення: 28.11.2019).
25. Оніщенко О. В., Степанова Ю. О. Сучасні тенденції розвитку та проблемні питання споживчого кредитування в Україні. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*, 2015. № 4. С. 109-114.
26. Паєнтко Т. В.; Паєнтко Т. В.; Савельєва З. В. Сучасні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, 2017. №10. С. 40-43.
27. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 15.11.2019).
28. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (дата звернення: 15.11.2019).
29. Процик О. О., Войнаровська А. О. Сучасний стан кредитування фізичних осіб в Україні та шляхи його удосконалення. *Наука й економіка*, 2016, №2. С. 26-29.
30. Славкова А. А., Славкова А. А., Гордейчук Т. О. Вплив споживчого кредиту на фінансові ресурси домогосподарств. *Економіка: теорія та практика*, 2017. № 1. С. 67-73.
31. Споживче кредитування: чи є зростання небезпечним? Voxukraine : веб-сайт. URL : <https://voxukraine.org/uk/spozhivche-kredituvannya-chi-ye-zrostannya-nebezpechnim/> (дата звернення 18.10.2019 р.)

32. Споживчий кредит – порівняння та вибір. Financer.com.: веб-сайт. URL : <https://financer.com/ua/kredit/spozhyvchyj-kredyt/>(дата звернення 18.10.2019 р.)

33. Стороженко О. О., Гірченко Т. Д., Чмерук Г. Г. Організація споживчого кредитування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27(2). С. 116-120.

34. Стрільчук Ю. І. Вплив банківського кредитування населення на економіку. *Економіка. Фінанси. Право*, 2017. № 2(1). С. 45-48.

35. Ткаченко Н. В, Виговська В. В. Банківське споживче кредитування: регіональний вимір та основні тенденції розвитку. *Науковий вісник Полісся*, 2015. №3 (3). С. 135-142.

36. Труш І. Є. Іноземний досвід здійснення банківських операцій щодо надання споживчих кредитів. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2013. Вип. 23. С. 327-333.

37. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2013-2018 рр. *Приватбанк* : веб-сайт. URL : <https://static.privatbank.ua/> (дата звернення: 18.10.2019).

38. Харабара В. М. Проблеми розвитку споживчого кредитування України. *Інвестиції: практика та досвід*, 2016. № 5. С.41-45.

39. Чайковський Я. І. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку банківського споживчого кредитування в Україні. *Економічний аналіз*, 2017. Т. 27. № 1. С.156-163.

40. Чернорук С. В. Развитие потребительского кредитования населения в республике Беларусь на основе зарубежного опыта. URL: <http://www.polessu.by/sites/default/files/sites/default/files/02per/03document/191.pdf> (дата звернення: 28.08. 2019).

41. Шумелда В. М. Сучасні тенденції розвитку банківського кредитування фізичних осіб в Україні. *Актуальні проблеми економіки*, 2016. №8. С. 310-316.

42. Що потрібно знати про споживчі кредити. *Мультимедійна платформа «Укрінформ»*: веб-сайт. URL : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2608748-so-potribno-znati-pro-spozivci-kredit.html (дата звернення 18.10.2019 р.)

43. ConsumerlendingUnderstandingtoday'sempoweredborrower. URL: <https://www.pwc.com/us/en/consumer-finance/assets/pwc-consumer-lending-radar.pdf> (дата звернення: 28.08. 2019).